

ramme altsaa ikke vor Betragtning, da vi staa paa et helt andet Synspunkt; men det skal jeg ikke komme nærmere ind paa. Jeg kan ikke negte, at denne stærke Fastholden ved de nuværende for store Indtægter er dobbelt uheldig, naar man ser hen til paa den ene Side den Mangel paa Anvendelse, man er istand til at dokumentere klart og tydeligt, man vil have af Pengene, og paa den anden Side, naar man veed, at disse Penge komme fra den store, den ubemidlede Del af Befolkningen, for hvilken 5 à 10 Kr. kan danne Grændsen mellem Fattigvæsen og Ikke-Fattigvæsen. Men set fra dette Synspunkt bliver det ikke engang forsvarligt fra den høitærede Ministers Standpunkt. Den høitærede Minister har Tilhøjelighed til at stille den Sætning op: En Privatmand vilde stille sig paa samme Maade, men der gjælder ganske andre Regler for en Privatmand end for Staten, thi den private Mand er naturligvis berettiget til at skaffe sig en saa stor Formue som muligt; men det Hensyn eksisterer ikke for Statskassen. Kun saalænge den nødvendig skal skaffe sig Pengene, kan den fordr den; men man maa gaa ud fra, at den saavidt muligt skal undlade at opkræve Skatter, naar det ikke er nødvendigt. Men ikke engang fra Statens Synspunkt kan vort Skattesystem forsvares, thi den opkræver fra Folk, der ikke have Raad til at betale det. Det er, hvad jeg kalder Ager og Blodsugeri, naar man tager Penge fra Folk, der ikke ere istand til engang at hæve deres økonomiske Selvstændighed; saadanne Folk er man slet ikke berettiget til at søge sig nogen Gevinst hos, og naar Staten faktisk gør dette, naar den gjør sig Gevinst paa deres Bekostning — ganske vist ikke for at gjøre disse Folk Fortvæb, men fordi den ifølge foreløbde Forhold har gjort det og daglig gjør det —, saa gjør den ogsaa Noget, den ikke burde gjøre, og jeg er overbevist om, at den høitærede Conseilspræsidents Ord maa vise Enhver, der gjør sig bekendt med vort Finantsystem, at Ministeren ikke har gjort sig ganske fortrølig med sit eget Finantsystem, thi havde han gjort det, vilde han ubetinget ikke kunne forsvare det her i Salen. Til den høitærede Kultusminister vil jeg bemærke, at hvad der fra hans Side fremkom om Theatret, ikke affrækker mig fra det Gaab, at det nok skal lykkes os at opnaa en Overenskomst med Ministeren, hvorved vi skaffe Theatret den fornødne Balance. Jeg vilde ønske, at den høitærede Minister vilde stille sig saa imødekommende dertil som muligt, og det for Theatrets egen Skyld; thi det vil ganske sikkert gavne Theatret meget, meget mere i dets Stilling ligeoverfor den bevillende Myndighed, naar man ser, at Theatret har efter Aar er istand til at skaffe sig Balance, selv om det saa for et enkelt Aar skulde behøve en eller anden Forhøjelse. Jeg tror nu heller ikke, at alle de opførte Udgifter ere saa strængt nødvendige, at man ikke skulde

kunne skaffe Balance. Altsaa Gaabet derom opgiver jeg ikke. Derimod tilstaa jeg, at jeg har opgivet Gaabet med Hensyn til Universitetet, og det beklager jeg, fordi jeg ikke kan erkjende, at Ministerens Standpunkt er saaledes, at det virkelig er til Gavn for den studerende Ungdom eller for Universitetets Virksomhed. Den høitærede Minister opstillede en Betragtning, hvorefter Examenkommissioner saa langtsaa vare gavnlige for det egentlige friere Studium, at det maaste snarere vilde medføre et yderligere udvidet Manufakturvæsen. Jeg tror, at Forholdene ved Universitetet ere noget aparte heri Landet og noget anderledes end andre Steder, og at man derfor ikke ganske kan lægge de almindelige Theorier til Grund. Man kan gaa en af to Veie. Man kan opfatte Universitetet som en Lærestalt, der opdrager unge Mennesker ad den videnskabelige Veie. Det var saaledes, de gamle Universiteter virkede, og det var da naturligt, at Lærerne samtidig vare Examinatorer; men det gjælder jo kun under de Forhold, hvorunder de gamle Universiteter have udviklet sig, nemlig hvor Universitetet er en rent videnskabelig Høiskole. Det er jo imidlertid Universitetet ikke længere; dets Stilling er tværtimod præget deraf, at dets Bestemmelse nu til dels er at tilvejebringe det nødvendige Antal af bannede Stats tjenere for Landet, og det medfører nødvendig, at Universitetets Lærere faae en anden Virksomhed end tidligere, og at de Regler, der gjælde under de rent videnskabelige Forudsætninger, nu ikke kunne gjælde mere. Sagen er nemlig den, at saaledes som Forholdene nu ere ved Universitetet, hvor Universitetet skal forene baade at være videnskabeligt og at uddanne Embedsmænd, hvad det vel ogsaa til enhver Tid vil være nødt til, ligger den Fristelse meget nær for Universitetet og for dets Lærere at lægge for meget paa den studerende Ungdom i Forhold til, hvad der egentlig kræves til at være Embedsmand, og til den anden Side at gjøre for Lidt af det egentlig Videnskabelige, saa at der ikke staffles Tilstrækkeligt tilveie til, hvad der kræves af det rent Videnskabelige. Jeg bruger Ordet „Fristelse“, men jeg indrømmer, at det er ikke korrekt, thi man kan ikke bebrejde Universitetet det; det er næsten nødt til at gjøre det, jeg veed ialtsald ikke, hvorledes det skulde forhindres. Det vil kun delvis kunne forhindres, og det paa den Maade, at man stiller de Studerende saa vidt muligt uafhængigt af Professorene, og det er derfor, man har ønsket Examenkommissioner. Examenkommissioner have derfor mere Betydning som Middel til at frigjøre Professorene og de øvrige Lærere ved Universitetet for de Baand, som kunne paahvile dem med Hensyn til Opdragelsen af en Embedsstand, end de have Betydning netop for den Embedsstand, der skal uddannes, for at sikkre den mod overdrevne Fordringer fra den videnskabelige Side, Fordringer, der kun ere overdrevne fra det Stand-